

# DE: WANDELAAR

## GEILLUSTREERD: MAANDBLAD

GEWIJD AAN NATUURSTUDIE, NATUURBESCHERMING, HEEM-  
SCHUT, GEOLOGIE, FOLKLORE, BUITENLEVEN EN TOERISME —  
ONDER LEIDING VAN A. V. FEY EN MET MEDEWERKING VAN  
VERSCHILLENDE AUTORITEITEN IN BINNEN- EN BUITENLAND  
— UITGEGEVEN DOOR A. G. SCHOONDERBEEK TE LAREN —

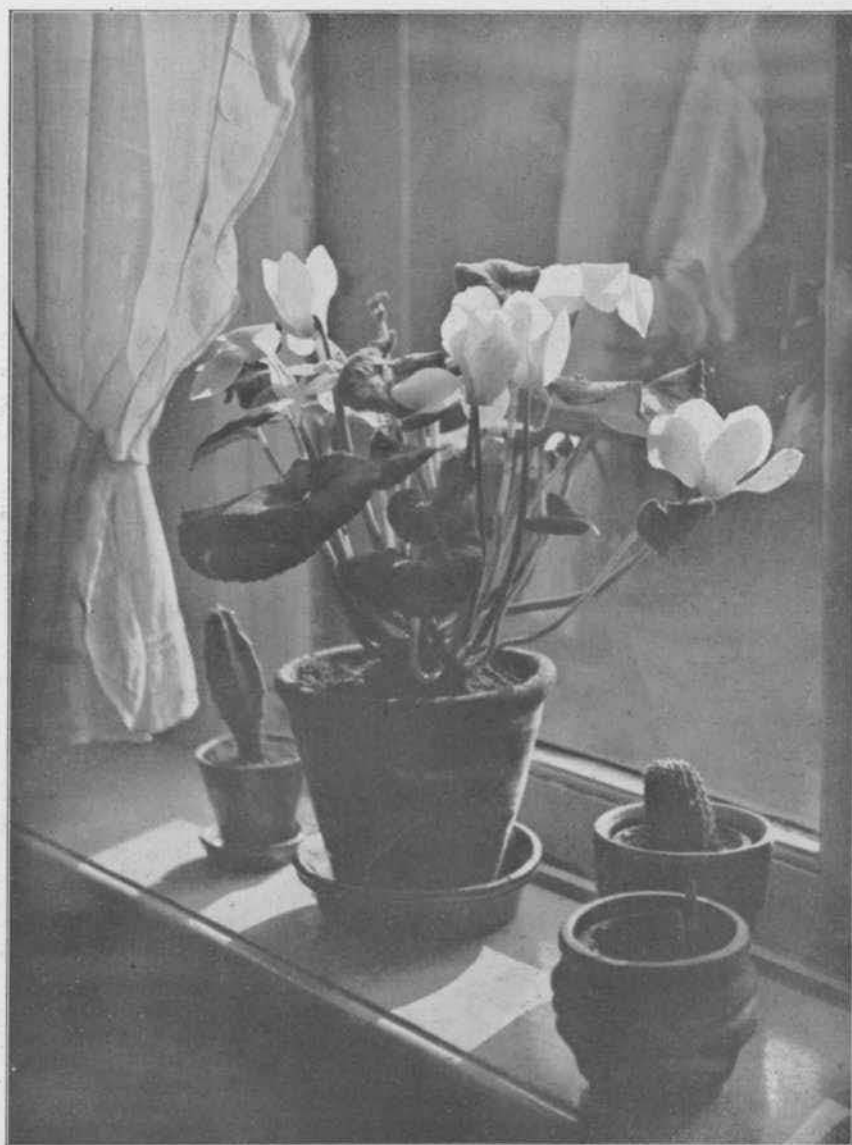


Foto K. Zwart

*Als de bloemen buiten sterven . . .*

# EEN NOVEMBERDAG

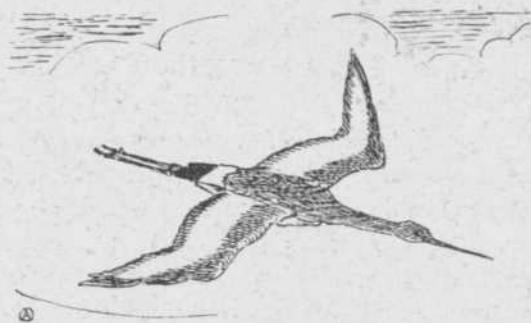
# DE BEER

Met foto's van den schrijver en teekeningen van Anton van den Oord.

door SIMON DE WAARD

**M**ET een sierlijken draai verlaat de motorboot van den veerman het haventje van den Hoek en stevent dan, dansend op de golven, naar het zon-overgoten duinlandschap aan de overzijde. Al van verre hooren we het drukke, schelle geroep van de scholeksters en het meer melodieuze geluid van de wulpen, die daar op de breede slikstrook langs den Waterweg hun kostje opscharrelen.

Als de veerman ons even later op de aanlegplaats heeft afgezet en we den langen steiger afwandelen, zien we op het slik naast de gewone meeuwenbevolking en de hier bijna nooit ontbrekende scholeksters en wulpen, nog een troepje slanke, grijsgekleurde

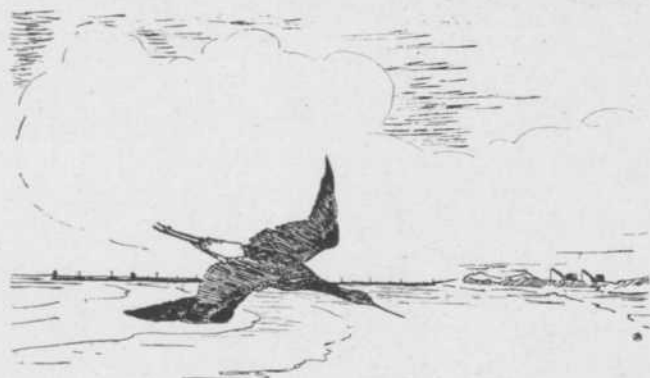


Grutto

Om de vogels tot opvliegen te dwingen, loopen we een eindje het slik op; even zwaaien met de armen, daar gaan ze al. Heel duidelijk zien we met den kijker, dat deze grutto's bijna geheel donker gekleurde vleugels hebben en een witten staart, aan het einde bezet met fijne, donkere dwarsbandjes. Onze determinatie was dus toch juist; dit zijn rosse grutto's. De „gewone” grutto heeft namelijk een breede, witte streep op z'n vleugels, terwijl de witte staart eindigt in één breeden, zwarten band.

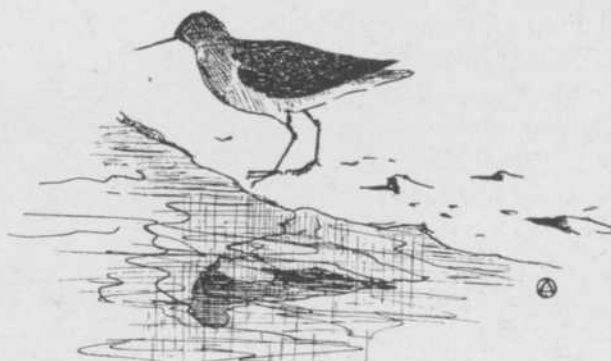
Opmerkelijk gemaakt door den hoogen, fluitenden roep, ontdekken we nog een oeverloopertje, dat met een bocht laag over het water scheert om wat verder met een fijn trillertje weer op het slik neer te strijken; coquet wipt zijn staartje nog wat na.

We slaan nu het bekende zandpaadje in, dat naar het thans onbewoonde bewakershuisje voert. Nog even een blik achterom; het bootje is al op den terugweg, we zijn afgesneden van de bewoonde wereld. Een heerlijken dag hebben we vóór ons: ver van alle



Rosse grutto

steltloopers met langen, iets opgewipten snavel. Het zijn rosse grutto's; we hebben ze in de laatste maanden al meer gezien, o.a. in het begin van Augustus op Texel, waar ze in troepen van honderden toefden op het vogelrijke slikkengebied achter de Eendracht. De meesten waren toen nog grootendeels prachtig roodbruin gekleurd en daardoor gemakkelijk als rosse grutto's te herkennen. Nu ze echter hun eenvoudig grijze winterpakje aan hebben, lijken ze veel op de iets grootere „gewone” grutto's en hoewel het voor de „gewone” grutto wel wat laat in den tijd is (waarnemingen na Sept. zeldzaam) zullen we toch zekerheidshalve maar eens kijken naar de tekening van vleugels en staart, daar we hieraan het beste kenmerk hebben om de beide soorten (vooral in winterkleed) van elkaar te onderscheiden.



Oeverloopertje



*Het bootje is al op den terugweg*

menschengeroezemoes en groote-stadsrumoer zullen we uren en urenlang kunnen zwerven in de ongerepte natuur. Een dag waar je weken op teren kunt. Oogen en ooren wijd open en dan. . . . op stap!

Nauwelijks zijn we de eerste duinen over, of een onzichtbare fazantenhaan klokt alarmeerend vanuit de veilige dekking der duindoorns en met veel vertoon van wit-en-zwart fladderen een paar eksters voor ons uit.

In het dichte struikgewas blijken heel wat roodborstjes te huizen, van alle kanten hooren we hun typische „tik“-geluidjes: trekvogeltjes, die waarschijnlijk pas dezen nacht of in den vroegen morgen hier gearriveerd zijn en na een kort oponthoud hun reis naar het Zuiden zullen vervolgen.

De duindoorns en de vlieren, die een maand geleden nog een kleurigen bessenvracht torsten, zijn door de spreuwen al bijna geheel van hun sappigen overvloed ontdaan. Kleine troepjes van die plezierige druktemakers zijn bezig de restjes op te maken, bij welke aangename bezigheid ze ijverig geholpen worden door de talrijke merels, zanglijsters en koperwieken. (De koperwieken waren laat dit jaar; 23 October, bijna een maand later dan in andere jaren, hadden we pas de eersten gezien, op denzelfden dag, dat we ook onze eerste bonte kraaien over zagen wieken).

Bij den viersprong achter het bewakershuisje gaan we links af, tusschen dichte ligusterhagen door naar de Vlierenlaan. De ligusters prijken nog met 'n weelde van glanzend zwarte bessen; donkerpaars gekleurde uitwerpselen onder de struiken wijzen er op, dat ook de ligusterbessen door de vogels niet versmaad worden; de houtduiven en de fazanten zijn wel de grootste afnemers.

Doordat ons pad over een hoogte loopt, hebben we op de plaatsen waar de meer dan manshooge ligusterhaag aan den zuidkant even onderbroken is, 'n weidsch uitzicht over een groot deel van „de Beer“.

Vóór ons, van onzen hoogen uitkijk gescheiden

door een wirwar van duindoorns, ligusters en vlieren ligt een tweede hoogte, het Stort. Over die hoogte heen zien we het Breed, een grazige vlakke, in het oosten begrensd door lage duintjes met dicht struikgewas, in het westen door de gehavende duinenrij en in het zuiden door het uitgestrekte rietmoeras langs de Brielsche Maas.

Boven het landschap zeilen hoog langs den zachtblauwen hemel enorme wolkschepen, voortgestuwd door den zuidoostenwind, die zonder onderbreking een lustig wijsje blaast door het dicht struweel rondom.

In de laagte beneden ons, waar nog de schaduw heerscht, ligt alles vaal en grauw, maar waar de zon het landschap reeds met gulden schijn verlicht, wordt ons oog geboeid door verrassend mooie, wonderzachte tinten.

Al schijnt het herfstzonnnetje dan zoo intens niet meer, het maakt de atmosfeer toch zeer behaaglijk en spoedig volg ik dan ook het voorbeeld van mijn vriend, die al eerder zijn dikken jekker uitgetrokken en op den rugzak gebonden heeft.

We gaan nu de Vlierenlaan door. Hier wemelt het van voedselzoekende, kleine trekkertjes: pimpelen koolmeezen, vinken, groenlingen, kneutjes en sijsjes. Al die kleurige, drukroepende zangertjes geven iets vroolijks aan het bijkans bladerlooze vlierenbosch. Als we het klaphekje zachtjes achter ons dicht hebben laten vallen, probeeren we onhoorbaar verder te loopen. Dat valt niet mee, want onder de vlieren ligt het vol dorre takken. Maar ook hier geldt: oefening baart kunst.

Bij de eerstvolgende kromming van het laantje zien we onze moeite beloond. Vóór ons, op het met zonneplekjes bezaaide pad, loopt een kleurige fazantenhaan. Waar de zon den fieren vogel treft, schittert en glanst zijn veerenkleed in de bonste kleuren. Wat een prachtier! Z'n Aziatische afkomst is hem wel aan te zien. Onze langstaart blijkt in gezelschap te zijn van een paar eenvoudig grijsbruine hennetjes. Ze zijn bezig den grond los te krabben, op zoek naar een malschen worm of een knappenden insectenbout. Iets verderaf zien we een troepje houtduiven bedrijvig rondtribbelen en er boven in de vlieren ontdekken we nog meer van die grijze dikkerds, zich koesterend in het zonnnetje. Slechts even kunnen we de schoonheid van dit herfst-schilderijtje in ons opnemen, want een merel, die ons bemerkt heeft, vlucht met een schetterenden alarmkreet het struikgewas in en daarmee veroorzaakt die zwartjas een ware paniek onder het vredige volkje vóór ons. In een oogwenk is alles weggestoven, met zoo'n lawaai, dat we den eersten tijd geen vogel meer denken te zien.



... Kleine troepjes zilveren ...

We loopen dan ook maar raak; als pistoolschoten knappen de dorre takken onder onze voeten. Ik moet lachen om m'n vriend, die meent, dat „ze ons in Engeland aan hooren komen.”

En kijk, geheel onverwachts vliegt een dikke, bruine vogel met een korten, heeschen schreeuw bijna vlak voor onze voeten op en werpt zich met een zwaai door de takkenwirwar boven ons naar buiten. Die houtsnip (want dat was het) vertrouwde zoo op zijn schutkleuren, dat hij tot het laatste moment wachtte met vluchten. Dit is een echte snippengewoonte en ook al ben je ermee bekend, het totaal onverwachte doet je toch altijd weer schrikken.

\* \* \*

Aan het einde van de Vlierenlaan kijken we uit op een weitje omgeven door dicht struikgewas. Door een gaping in de duinenrij vóór ons zien we het strand en de zee, gescheiden door de felwitte streep van de branding. Al eerder hebben we — eigenlijk onbewust — het ruischen van de zee gehoord, maar nu opeens luisteren we met intens genoeg naar dit eentonige en toch zoo bekorende geluid, dat we verder bijna den heelen dag niet meer missen zullen.

We gaan nu langs een glibberig, kleiïg paadje naar beneden, steken het drassige weitje over en komen dan door het Bakengat op het breede, hier groo-

tendeels met zeekraal en melkkruid begroeide strand. Nóg overheerscht het groen, maar groote plekken zijn door de dorrende planten reeds met prachtige herfstkleuren getint, van helder lichtgeel tot donker roodbruin. Hier en daar blinken uitgestrekte, lichtblauwe plassen, in welker omgeving gemengde troepjes van bonte strandloopers, drieteentjes, bontbekjes, zilverplevieren en wulpen bedrijvig voedselloopente zoeken. Onophoudelijk klinkt hun fluitend geroep en zooals gewoonlijk voert de bontbek den boventoon.

Wel hebben we onderweg al een paar maal troepjes vogels over zien komen, maar op het strand komen we tot de ontdekking, dat een bijna on-onderbroken stroom van allerlei vogels langs de kust naar het Zuiden trekt. De eene troep is nog niet voorbij of de andere daagt weer op. Dat weet van geen rusten of talmen, vóórt, vóórt!

Het snelst vliegen de spreeuwen; laag over het strand, rijzend en dalend bij elke hindernis, suizen ze in compacte wolkjes voorbij. Geen kik geven ze; als ze dicht langs ons komen, hooren we alleen het ruischen van hun vleugels.

Wat hooger trekken in dansende vlucht kleine troepjes vinken, kneutjes en piepers, afgewisseld met breede rijen fladderende boom- en veldleeuwerikken. Dat zijn vroolijke gezellen, geen oogenblik is hun geroep en gelok van de lucht.

Kijk, daar vliegen een paar kwikstaartjes; in



*Een drassig plekje in het duin*

gracieuze bogen zwiepen ze zich als het ware voort.

De roeken en kauwtjes houden meer den duinkant. In ordeloze slierten komen ze telkens in gemengde troepen aanwieken, de roeken meest zwiingend, de kauwtjes „lachend en babbelend” als altijd.

Hoog langs den blauwen hemel komen van tijd tot tijd groote troepen Kieviten aanwapperen; in breede, dubbele rijen vliegen ze de zon tegemoet, die blinkt en schittert op hun wit-zwart gevederte.

Het hoogst vliegen de troepen kramsvogels, zóó hoog, dat ze misschien wel aan onze aandacht zouden ontsnappen, als ze niet steeds hun hard, vérklinkend geroep lieten hooren.

Nadat we een poos in de richting van de zee geloopt hebben, keeren we om en gaan dan schuin weer op de duinen aan. Plotseling krijgen we een roofvogel in 't oog, die afwisselend vliegend en zeilend snel naar het zuiden koerst. Het is een sperwer; duidelijk zien we door den kijker de korte, breede vleugels en den langen breeden staart. Nog geen tien minuten later vliegt er weer een over en voor we aan de duinen zijn, passeert een derde. (Van een kennis, die denzelfden dag aan den Hoek trekwaarnemingen deed, hoorden we, dat hij 14 sperwers over had zien komen. Al lijkt dit misschien

wat veel, in den trektijd worden soms nog wel grotere aantallen waargenomen. Zoo kwam in „Ardea” Jrg. 23, een bericht voor van het „Ringstation Wassenaar”, waarin gemeld werd, dat in den morgen van den 25sten Oct. '34 tusschen 7.30 en 11.30 uur, dus in vier uur tijd, o.a. 64 sperwers doortrokken! Toegevoegd werd, dat een dergelijk groot aantal nog nimmer was waargenomen).

De verrassingen blijken vandaag — zoowel letterlijk als figuurlijk — niet van de lucht te zijn, want nadat we in de duinen klimmend, al een paar maal door onzen kijker de donkere figuur van een buizerd gevolgd hebben in zijn kalmen, majestueuzen vlucht boven de verre duinhellingen, jagen we onverwachts een klein, van boven blauwgrijs gekleurd roofvogeltje op, dat pijlsnel wegvlucht en dan ook in een oogwenk uit het gezicht verdwenen is. Dat was een smelleken (♂), ons kleinste roofvogeltje, dat, hoewel het zich ook aan grootere soorten vergrijpt, vooral op vinkachtige vogels jaagt en deze vogels dan ook op den trek volgt.

Bij elk duin, dat we over klimmen, stichten we verwarring onder de talrijke konijntjes; naar alle kanten zien we hun witte staartjes tusschen de blonde helm wegdansen.

Hoe verder we naar het zuiden komen, des te schraler wordt de begroeiing, tot we op het laatst



*... een landschap van een woeste, romantische schoonheid*

in de stuifduinen belanden, een landschap van een woeste, romantische schoonheid. De zee en de wind hebben hier groote bressen in de duinenrij geslagen en bij hoogen vloed stroomt het water ver het land in. Ontzaglijk breede plassen zijn er van den laatsten stormvloed blijven staan; gelukkig zijn ze niet diep, zoodat we er met onze waterdichte laarzen lustig doorheen kunnen plassen. We zijn nu bijna aan het moeras.

\* \* \*

Laag boven de uitgestrekte rietvelden zweven een paar groote, slankgebouwde roofvogels: bruine kiekendieven. De lichtgekleurde kop steekt scherp af bij het voor de rest donkerbruine veerenkleed. In de verte zien we nog meer kiekendieven, waarvan enkele met een witte stuit: dit kunnen zoowel grauwe- (♀♀) als blauwe (♀♀) kiekendieven zijn. Beide soorten, waarvan de vrouwtjes zoo moeilijk van elkaar te onderscheiden zijn, komen hier namelijk in den herfst voor.

We zoeken ons een weg door riet en biezen en nadat we een paar maal onze springcapaciteiten gevonden hebben bij het nemen van de soms ruim een meter breede geulen, komen we aan de Groote Kreek.

Groote koppels eenden, die hier langs de slijkerige oevers aasden, gaan bij onze verschijning met veel geraas op de wieden en zwenken naar het Wijde Slik.

Van een paar stokken, die we onderweg gevonden hebben en groote lappen jute, uit den rugzak opgediept, flanzen we snel een schuilhut in elkaar. Dan snijden we wat dorre zultestengels en steken die voor camouflage rondom de hut in de weeke modder. In minder dan een kwartier hebben we zoo een juweel van een schuilhut, plaats biedend aan den man met het schetsboek, den fotograaf met zijn spullen en last not least de rugzakken met mondkost. We zitten prima; de teekenaar heeft ergens een solide pakkist vandaan gesjouwd en zelf heb ik in de buurt 'n zeer comfortabele zeepbus opgedaan. Dat is erg gemakkelijk op „de Beer”, je hoeft nooit verlegen te zitten om materiaal. De slikplaten vóór ons in de kreek liggen verlaten en daarom gaan we eerst maar den inwendigen natuurmensch verzorgen.

Na een poosje strijkt met een welluidenden triller een wulp schuin voor ons neer. Daar suist met luid wiekengeruisch een koppel wilde eenden over ons heen; met veel lawaai vallen ze in bij de bocht, een dertig meter van ons af.



*Schuil voor ons is een wulp neergestreken*

Even later snort een troep wintertalinkjes voorbij, ze cirkelen even en dalen dan bij de wilde eenden. Steeds meer eenden volgen; ook links van ons vallen enkele koppels in, het is een geplas en gesnater van belang.

We zien er heel wat smienten bij en op een afstand ontdekken we nog een paar prachtige, slanke pijlstaarten.

De wulp heeft gezelschap gekregen van een soortgenoot en een paar scholeksters en verder lopen er dan nog wat stormmeeuwjes op het slik voedsel te zoeken. Het is maar jammer, dat geen van al die vogels dicht genoeg bij de schuilhut komt, zóó dat ik 'm met mijn toestel onder schot kan nemen.

Wel komt een paartje dodaarsjes, telkens duidend, de kreek afzakken, maar vlak bij de hut steken ze over naar den anderen oever. Onze camouflage schijnt toch niet voldoende te zijn.

In de verte schijnt iets bijzonders aan de hand te zijn. Grootte troepen vogels gaan de lucht in: massa's eenden (waarvan we door den grooten afstand alleen de markant geteekende bergeenden herkennen), honderden grauwe ganzen, (kenbaar aan de lichte vleugelranden), en nog wat wulpen en scholeksters.

Dan zien we boven het riet de oorzaak van al die onrust verschijnen. Aan onze verbaasde blikken vertoont zich de kloeke figuur van een zeearend. Steeds lastig gevallen door een paar kiekendieven vliegt de groote, donkerbruine vogel met langzame slagen van zijn breede, „gevingerde” vleugels onzen kant uit en strijkt dan op een paal in het moeras. Door den kijker zien we aan de lichtgevekte borst



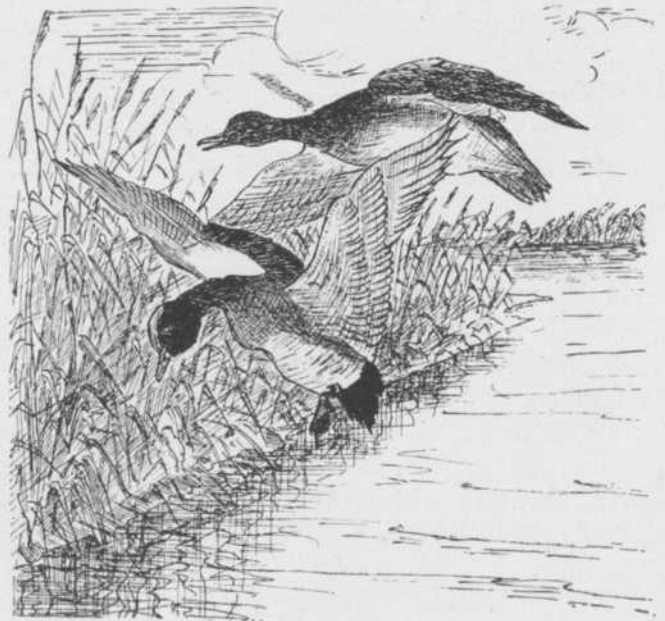
*Pijlstaarten*

en den donkeren kop en staart, dat het nog een jong exemplaar is.

De kiekendieven blijven voortdurend in z'n buurt en af en toe stoot er een naar den flegmatieken reus, die zich bitter weinig van zijn plaaggeesten schijnt aan te trekken. Wel een half uur blijft de groote vogel op z'n hoogen uitkijkpost zitten; dan slaat hij z'n vleugels uit, om langzaam weer in de richting te verdwijnen, vanwaar hij gekomen is, welke gebeurtenis de heele vogelbevolking opnieuw in rep en roer brengt.

Al een tijd geleden is de vloed opgekomen; snel stroomt het modderkleurige water, dat zienderoogen stijgt, de kreek in en met spoed verlaten we nu de schuilhut.

Onze plotselinge verschijning jaagt alle vogels in de buurt in panischen schrik de lucht in, maar we hebben er nu geen oog voor; we kunnen op het oogeblik nergens anders aan denken dan aan „onzen” zeearend.

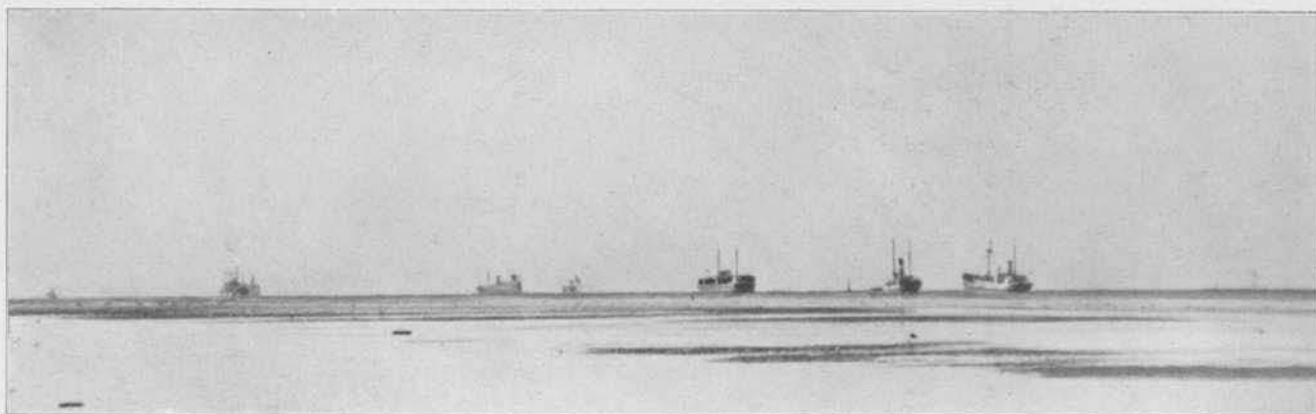


*Invallende smienten*

Het is maar goed, dat we niet langer in de schuilhut gebleven zijn. Tusschen het riet staat overal reeds water, zoodat we de kanten van de meer dan een meter breede geulen nog maar nauwelijks kunnen onderscheiden. Zonder natte beenen komen we er niet af: allebei nemen we een keer onzen sprong te kort!

\* \* \*

Van het moeras komend, gaan we nog iets meer zuidelijk, naar de Brielsche Maas, waar de zon blinkt en schittert in de plassen op het slik en tegen welken lichten achtergrond de hier voedselzoekende



*... den breeden, door in- en uitvarende schepen verlevendigten riviermond*

bonte strandloopers, bontbekjes, zilverplevieren en Kieviten als aardige silhouetten afsteken. Geheel apart staat ook nog een troepje duttende kluten.

Meer naar den zeekant dobert een ontzaglijke eendenvloot; recht tegen de zon inkijkend, kunnen we geen soorten onderscheiden, maar aan het fluiten hooren we toch, dat er heel wat smienten bij zijn.

Als we een poosje in het zonnetje gezeten hebben en onze onderdanen wat gedroogd zijn, gaan we westelijk van de duinen terug. Op het groene strand zien we een grooten troep druk kwetterende vogeltjes, die op een bedrijvige manier naar zaadjes van de kwelderplanten loopen te zoeken. Het zijn sneeuworzelen. Als ze voor ons opvliegen, blinken de groote, bijna vierkante, witte vlerken op hun vleugels, een prachtig gezicht!

Op ditzelfde terreingedeelte zien we ook een troepje strandleeuwerikken, grijsbruine vogels met geel-en-zwart kop.

We steken nu het ontzaglijk breede strand over en gaan dan langs de zee in de richting van de Pier. Van trek is nu bijna niets meer te bespeuren; slechts af en toe zien we nog kleine spreuwentroepjes over komen.



*Ontzaglijk breede plassen . . .*

Op het strand staan verbazend veel mantelmeeuwen, waartusschen we tot onze verrassing ook enkele kleine mantelmeeuwen opmerken. Ze zijn net zoo donker op hun vleugels als de grooten, maar zijn van deze zelfs zonder kijker goed te onderscheiden door hun verschil in grootte en slankeren bouw. Met den kijker zien we, dat ze gele pooten hebben. (Bij groote mantelmeeuw vleeschkleurig).

Al van verre vliegen ze voor ons op, om achter ons weer neer te strijken. Het verwondert ons dan ook, als er één blijft zitten. We vermoeden een vleugeldefect, maar als we den vogel opnemen, blijken z'n vleugels in orde te zijn. Waarschijnlijk is het dier hier gaan zitten om te sterven, al zou je aan de kracht, waarmee hij m'n vriend in zijn vinger bijt, niet zeggen, dat de vogel er zoo slecht aan toe is. We zetten hem weer neer en dan zien we na een poosje hoe de vogel hijgend zijn kop achterover steekt, terwijl helder vocht uit z'n snavel druïpt. Dat is een naar gezicht en met een beetje wroeging over onzen bemoeizucht verwijderen we ons nu spoedig.

Nadat we onze wandeling langs zee hervat hebben, zien we vlak langs het water van tijd tot tijd



*Stervende mantelmeeuw*



*Aan het einde van de Vlierenlaan*

kleine troepjes drieteentjes, die bedrijvig voedselzoekend voor ons uitrennen. Slechts noode vliegen ze op, om dan met een bocht, laag over het water vliegend, weer direct het strand op te zoeken.

We komen nu dicht in de buurt van de Pier. In zee zien we clubjes zwarte zeeëenden, troepen wilde eenden en smienten. Ook op het strand, vlak aan zee, houden zich heel wat eenden op, maar hun aantal wordt toch nog verre overtroffen door het groote leger van meeuwen, dat zich in dezen hoek zooals altijd in herfst en winter, in de namiddaguren verzameld heeft. Het is wel een gemengd gezelschap; we zien: kokmeeuwen, stormmeeuwen, zilver- en mantelmeeuwen. Het grootste contingent wordt echter gevormd door de zilvers, waarvan voortdurend nog kleine troepjes uit de richting van den Waterweg aan komen vliegen en bij het groote leger neerstrijken. Ze verzamelen zich hier elken avond, om wat verder op het breede strand gezamenlijk den nacht door te brengen.

Als we dichterbij komen, gaat alles de lucht in; de schuwe eenden het eerst, dan de meeuwen en wat zich nog meer in deze buurt ophoudt: scholeksters,



*... als gezworen kameraden*

wulpen en tal van kleine waadvogeltjes. De eenden dalen op zee, de rest strijkt achter ons weer op het strand.

We gaan nog even een eindje de Pier op, genieten van het imposante uitzicht op de wijde, het hemelblauw weerspiegelende zee en den breeden, door de in- en uitvarende schepen verlevendigden riviermond.

Uren zouden we ons wel kunnen verlustigen in het immer boeiende schouwspel der regelmatig aan- en afdeinende golven, die bruisend in een regen van flonkerende druppels op de bazaltblokken uiteenspatten.

Maar helaas, de tijd dringt. Het is bij vieren en om half vijf komt de veerman ons halen; langs den Waterweg gaan we nu in de richting van den aanlegsteiger. Op de palen in de rivier tronen zooals gewoonlijk enkele aalscholvers, waarvan er eentje op de voor deze vogels zoo karakteristieke wijze z'n vleugels door de zon en den wind laat drogen.

De slikstrook is thans bijna geheel door de vogels verlaten. In de plassen loopen wat kokmeeuwtjes parmantig rond te stappen en een eenzame wulp, op zoek naar voedsel, boort vlijtig z'n langen, krommen snavel in het weeke slik. Drie scholeksters snuffelen als gezworen kameraden gezamenlijk in den aanspoelselrand naar mosselen, maar als er één wat gevonden heeft, dan loopt hij in een sukkeldrafje een eindje het slik op en slikt vlug zijn



*... waarvan er eentje z'n vleugels door zon en wind laat drogen*

buit naar binnen. Waarop de twee andere met luid misbaar lucht geven aan hun verontwaardiging over het egoïsme in deze wereld en dat van hun vriend in het bijzonder.

De veerbaas is een man van de klok. Precies half vijf ligt het bootje voor den steiger. Instappen en dan gaan we schuin tegen den stroom in naar den overkant, naar den Hoek, waar we nog tijdig genoeg zijn om den trein van vijf uur te halen.

Vermoeid van den langen tippel, maar met een heerlijk voldaan gevoel, zitten we dan even later 'n beetje te soezen achter de raampjes van de warme coupé, af en toe weer wat opveerend als ons oog valt op de groote vluchten spreeuwen, die zich in het flauwe licht van den vallenden schemer naar hun gemeenschappelijke slaappleatsen in de verre rietvelden spoeden.

3 November '35.

## NATUURBESCHERMING IN NEDERLAND (II) door F. KOSTER

ONS in het vorig artikel gegeven overzicht van de directe en indirecte bemoeiing van de Overheid met de natuurbescherming was, laat ons dit ronduit vooropstellen, waarlijk bemoedigend. Als wij alles rustig nagaan, is het met elkaar heel wat, al springt het dan ook niet zoo dadelijk in het oog. Vergelijken wij de resultaten echter met vele andere landen, landen in en buiten Europa, vooral Amerika, Australië en Nieuw Zeeland, waar de Staat de geheele natuurbescherming onder zijn hoede heeft genomen, dan zijn wij toch wel een beetje achter gebleven. Wat beteekenen ten slotte eenige duizenden H.A. op een oppervlakte van 3.3 miljoen, voor een volk, dat al over de 8 miljoen heen is?

Nu is er nog meer gebeurd. Wij bedoelen de wetgevende maatregelen tot partieele bescherming van het natuurschoon. Eerstens noemen wij de Boschwet van 1922, die het Nood-Boschwetje van 1917, een product uit de moeilijke oorlogsjaren, verving, tweedens de Natuurschoonwet van 1928, later nog met enkele bepalingen aangevuld. Ongetwijfeld is het behoud van vele bosschen en landgoederen, die anders hadden moeten worden verkocht en voor allerlei doeleinden zouden zijn versnipperd, aan deze beide wetten te danken. Als wij lezen, dat van de belastingvermindering, ingevolge de Natuurschoonwet van 1928 voor eigenaren mogelijk, in 1935 niet minder dan 288 landgoederen profiteerden, dan geeft dat te denken. En daaronder zijn heel mooie en belangrijke, waar dus nu ook het publiek vrij mag wandelen, wat zeker zeer moet worden gewaardeerd.

Maar met dat al kunnen wij toch moeilijk tevreden zijn. Verschillende overheidsorganen zijn dan ook zoo ondernemend geweest zelf nog meer te doen ter bescherming van bodem, planten en dieren, zooals de provincies Noord- en Zuid-Holland, Groningen en Friesland, waar Plassenverordeningen in het leven zijn geroepen. In de gemeente Bergen (aan

Zee) is bepaald, dat de blauwe zeedistel niet mag worden geplukt.

Wie weet hoe zeer de trek der menschen naar het water is toegenomen, mag zich wel zeer verheugen over deze Verordeningen tot Bescherming der Plassen. Het wordt daar zeker nu geen janboel. Men heeft zoo de recreatie in de hand, eveneens de exploitatie van allerlei ontspanningsgelegenheden, zoodat het daar buiten den heelen zomer door geen kermis wordt. In Noord-Holland bijvoorbeeld vallen bijna alle plassen en plasjes onder de bepalingen, al heeft men helaas het IJselmeer, voor zoover het grenst aan de provincie, er buiten gelaten. Hoe jammer dat is — en dit demonstreert het noodlot van leemten in de wetgeving — bleek dit jaar aan de kust bezuiden Monnikendam. Daar ligt, met een vooruitspringenden hoek ten Zuiden van de Gouwzee, een buitendijksch poldergebied, De Nes. Hoewel het niet een natuurlijke aanslibbing was, maar een door kunstwerken en vlijt gewonnen polder, was het toch een prachtig landschapje. Na den hoogen watervloed van 1916 was er uit dit gebied grond gehaald voor versterking der dijken, waardoor het een schilderachtig complex werd van eilandjes en plassen, een ideaal broedoord voor kokmeeuwen en vischdiefjes, met een heel mooie vegetatie van lepelblad en riet. Het was een natuurmonument geworden van bijzondere waarde.

Wat is er nu geschied? Het grootste gedeelte is in dit voorjaar geheel onder de bagger, afkomstig uit de vaargeul door de Gouwzee, bedolven. Vruchtbare bagger, zoodat te voorzien is dat eerlang het heele gebied netjes zal worden ontgonnen in het belang van veeteelt of landbouw. Tijdelijk heeft het gebied een zekere bekoring, omdat de kokmeeuwen en vischdiefjes op de bagger hun nesten hebben gebouwd, er voorts nogal wat steltloopers komen, maar dit zal niet lang meer duren. Zoo is wederom